

KÁROLY Gyula (1932–2007)

2007. szeptember 12-én örökre eltávozott körünkől KÁROLY Gyula okleveles geológus, a bauxitkutatás napszámosa. Az alábbi sorokkal kívánunk életpályájáról megemlékezni.

A szülői háztól a geológusdiplomáig

1932. július 26-án született Kőrösladányban. Szülei a sajtójukénál jobb(-nak vélt) értelmiségi sorsot szántak a minden új iránt érdeklődő, könyveket faló gyermeküknek. Azt szerették volna, ha orvos, vagy tanár lesz belőle. Ahogy egyszer mondta: „ha nincs a világháború és az azt követő új rend, nyitva álltak volna előttem (mint ingyenes tanulási lehetőség) az egyházi iskolák kapui, talán pap is lett volna belőlem.”

Az élet más utat írt elő. Mint jó tanuló Debrecenbe került középiskolába. Itt ismerkedett meg a földtan tudományával és elhatározta, hogy geológus lesz. Ettől semmi, még a szülői szándék sem tudta eltéríteni! A szakérettségi után, 1952-ben felvételt nyert az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar geológus szakára.

Az egyetemen egy nagy létszámú, elhivatott, később számos neves szakembert felmutató évfolyam hallgatója lett. Az évfolyam 1956 szeptemberében diplomázott és októberben állt munkába.

Bauxitkutatás a Bakonyban és Albániában

Károly Gyula 1956. október elsejével a Bauxitkutató Vállalathoz került. A forradalom eseményei már, mint felvételező geológust Bakonybélben érték az ott mélyülő fúrások mellett. A rövid ideig tartó bakonybéli felderítő kutatás után 1957-ben már a Halimba–Szóc, majd a Nagytárkány környéki fúrások felvételezése volt a feladata. Még 1957-ben csoportvezető geológusi megbízást kapott. Feladata: a kutatófúrások főgeológusi utasításoknak megfelelő telepítése, a felvételező geológusok munkájának irányítása és a fúrások feldolgozása Halimba–Szóc–Padragkút, továbbá Nagytárkány, Nyíres puszta, Darvastó és Nyirád térségében. 1957–1958 fordulóján már részt vett a Darvastó-VII., -VIII., -X. lencsék kutatási zárójelentésének elkészítésében is.

Allamközi szerződés keretében 1958 februárjában kutatási munka indult Albániában az ország bauxitperspektíváinak felmérésére. KÁROLY Gyula HÓRISZT Györggyel áttekintő jellegű bauxitföldtani bejárásokat folytatott Dél-Albániában, majd elvégezte Észak-Albániában a Krasta Pengile-i lelőhely 1:5000-es méretarányú bauxitföldtani térképezését és irányította a Kruja környéki kutatásokat. Jó kapcsolatokat alakított ki az albán munkatársakkal, akik több, mint 30 év után is, (1989-ben, amikor sor került a két ország közötti szakmai kapcsolatok újbóli felvételére) jó szívvel emlékeztek rá és később levélben és személyesen is felvették vele a kapcsolatot.

1959-ben mások vették át az albániai munkát. Ő hazakerült és kutatási tapasztalatokkal megerősödve kapcsolódott be ismét az itthoni munkákba. Több kutatási zárójelentés szerzője, ill. társszerzője lett, és 1960 elején már az 1959. évi bauxitkutatási munkákról és készletszámítás eredményeiről szóló jelentés elkészítéséből is kivette a részét. Ettől kezdve állandó közreműködője volt a Bauxitkutató Vállalat mindenkori éves jelentéseinek.

1960–1961-ben rövid ideig megbízott vezető geológusként a Halimbai Bauxitbányánál dolgozott.

1960-ban megnősült, felesége Kovács Terézia vegyésztechnikus, akivel 47 éven keresztül boldog, kiegyensúlyozott házasságban élt. Frigyükből két leány született.

„Vezérkari” munka — nem csak szakemberként

Az 1960-as évek a Bauxitkutató Vállalat életében a Magyar Szovjet Timföld–Alumínium Egyezményre való felkészülést, majd a szükséges bauxitkészletek biztosítását jelentették. A felkészülés keretében KÁROLY Gyula 1961-ben SZANTNER Ferencsel elkészítette az első országos reménybéli bauxitkészlet mérlegét. 1962-ben bekerült a vállalat

balatonalmádi központjába, előkészítő, értékelő geológusi munkakörbe. Tanulmányozta a bauxitprognózis kérdéseit, foglalkozott a perspektivikus kutatások előkészítésével. Egyike volt a további kutatásokat megalapozó 1:50 000 méretarányú mélyföldtani térképsorozat megalkotóinak. (E munka eredményeit DUDICH Endrével közösen Zágrábban, az ICSOBA I., 1963. évi kongresszusán ismertették.)

E munka nyomán ismerte fel a feképződményeknek a bauxit felhalmozódásában játszott különböző (pozitív, vagy negatív) szerepét és gyűjtötte az egyes bauxit-előfordulások feképződésére vonatkozó adatokat. Az eredményeket ORAVECZ Jánossal közösen 1966-ban foglalta össze.

1963-ban kinevezték a korábban egységes Geológia keretén belül megalakult egyik új osztály, a Kutatási Osztály (később Földtani Kutatási Osztály) vezetőjévé.

Akkor került vezető pozícióba, amikor a Magyar Szovjet Timföld–Alumínium Egyezmény megvalósítását biztosítandó a Bauxitkutató Vállalat (BKV) mintegy kétszeresére növelte a kutatási kapacitását. (A kutatás volumene 1963-ban meghaladta a 100 ezer folyómétert.) Egyszerre 24 fűrógép folyamatos munkáját kellett előrelátó tervezéssel biztosítani, 4-6 kutató-fűrócsoport, 20-25, később 30 fő munkáját irányítani. A nagyrészt újonnan munkába lépő geológus és geológustechnikus gárdával sikerült biztosítani a fel- és megkutatott bauxitvagyon növekedését, a bauxitbányák hosszabb távú készletellátottságát, igaz a terepi földtani feldolgozás minősége a rohammunka eredményeként csökkent. Az ebben az időszakban szerzett tapasztalatait későbbi munkája, különösen az 1977-től kezdődő újabb kapacitásbővítés során kiválóan tudta hasznosítani.

A kutatás vezetőjeként feladata sokrétű volt. Kiterjedt a földtani kutatás minden folyamatára, a tervezéstől, előkészítéstől a kivitelezésen, a terepi földtani feldolgozás biztosításán át a kiértékelésig. Biztosítani kellett a kutatáshoz szükséges topográfiai és földtani térképeket, megszervezni egyes területeken a földtani reambulációt és földtani térképezést, a felszíni geofizikai méréseket, beszerezni a kutatáshoz szükséges hatósági (földhivatali, erdészeti, honvédségi, bányaműszaki felügyelőségi stb.) engedélyeket, elkészíteni és elkészíttetni egyes területek, térségek kutatási tervét, -programját, közreműködni a kivitelezés műszaki-technológiai előírásainak meghatározásában, a földtani kutatási zárójelentések elkészítésében. E feladatok nagy részét 1977-től a megalakuló Földtani Kutatáselőkészítő Osztály vette át. Egészen addig közreműködött a kutatásra reménybeli területek meghatározásában, a reménybeli bauxitvagyon becslésében.

1968-ban SZANTNER Ferencel elkészítette a BKV 1969. évi perspektivikus kutatási javaslatát, 1972-ben irányította az Északi-Bakonyban addig az időpontig mélyült felderítő fúrásokat összefoglalóan értékelő, a további kutatási lehetőségeket és feladatokat, meghatározó munkálatokat. Aktív közreműködője volt az ezen értékelés és a Déli-Bakonyról 1971-ben elvégzett hasonló munka (szerkesztője: SZABÓ E.) nyomán 1972-ben összeállított „A magyarországi reménybeli bauxitvagyon újraértékelése és kutatási programja 1990-ig” c. tanulmánynak is. Szívesen foglalkozott a bauxitprognózis kérdéseivel, de ez a feladat fokozatosan főgeológusi hatáskörbe került. 1977-ben még közreműködött a Bicskei-öböl reménybeli bauxitkészleteinek meghatározásáról szóló prognózistanulmányban, de a Földtani Kutatáselőkészítő Osztály megalakulását követően ez a munka végleg kikerült munkaköri kötelemei köréből.

A kutatás elvi alapjainak kidolgozása főgeológusi hatáskör volt, de a kutatási osztály vezetőjeként Károly Gyula állandó részese volt ennek a folyamatnak. 1969-től nyugdíjazásáig a főgeológus-helyettesi tisztelet is ellátta. Nagyobb önállósága a közvetlen irányításban, a kutató-fűrócsoportok geológiai szolgálata munkájának megszervezésében, a munka feltételeinek biztosításában, a részletes-előzetes fázisú fúrások telepítésében volt. Általában heti rendszerességgel járta a fűrócsoportokat, például egyik nap Nyirádon, másnap Nagyegyházán, a terepen adta ki a feladatokat és ellenőrizte azok végrehajtását, valamint a fúrások kivitelezését.

Igyekezett a mostoha terepviszonyok mellett dolgozó beosztottainak az adott körülmények között jó munkakörülményeket és a sokszor szűkös bérkeret mellett az anyagi megbecsülést biztosítani. Jó főnök volt, aki inkább kért, mint utasított, ám kérését nem lehetett elutasítani. Kiállt emberei mellett, ha kellett tartotta a hátát értük. Ez sok konfliktushoz, a Főnök (a főgeológus) és a beosztottak közötti őrlődéséhez vezetett, ami később kihatott az egészségére is.

„Napszamos” és „szürke eminenciás”

A Bauxitkutató Vállalatnál a bauxitkutatás kollektív munka volt, ezért egyes telepek, előfordulások felfedezése — néhány kivételtől eltekintve — nem köthető egy-egy személyhez. Károly Gyula nevéhez sem fűződik ilyen dicsőség. A kutatás vezetőjeként azonban részese volt minden egyes bauxitlencse, -telep és -előfordulás megkutatásának. Teljes erejével, tudásával ezért dolgozott. Minden új kutatási eredményt saját gyermekének érzett, mégis a felkutatottak közül talán a nyirád–nagyvárkányi és a bakonyoszlop–dudari előfordulások álltak szívéhez közelebb.

Munkás éve alatt összesen 94 kutatási terv, program, tanulmány és zárójelentés elkészítésében vett részt, közülük 34-nek elsőszámú szerzője, szerkesztője volt. (A szerzői névvel ellátott munkák közül! A BKV-nál ugyanis volt egy időszak, amikor a jelentések, programok alkotói név nélkül születtek.) A hivatali munka minden idejét lekötötte, publikációkra nem nagyon maradt ereje. Mindössze 8 nyomtatásban megjelent munka társszerzője.

Jó kapcsolatteremtő képességekkel rendelkezett. Munkája során jó kapcsolatokat alakított ki a főhatóságokkal (NIM, MAT, KFH, Bányarendészet), a kutatóintézetekkel (MÁFI, ELGI) és a területen működő bányavállalatokkal, különösen a bauxitbányákkal. Ennek köszönhetően tervtárgyalásokon, különböző megbeszéléseken, mint a főgeológus helyettese

sokszor képviselte a vállalatot. Mindenese, fáradhatatlan „napszámosa”, de egyben meghatározó személyisége, halk szavú, de határozott „szürke eminenciása” volt a bauxitkutatásnak. Kiemelkedő érdeme volt abban, hogy azokban az évtizedekben (1963–1990 között) a Bauxitkutató Vállalat mindig megfelelt az iparági elvárásoknak, biztosította a bányák készletellátottságát.

Tevékenységet az évek során több kitüntetéssel ismerték el. 1972-ben és 1978-ban vállalati Kiváló Dolgozó, 1967-ben, 1975-ben és még egy (ma már pontosan nem rögzíthető alkalommal) a Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója, 1981-ben Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetést kapott. 1986-ban a Veszprém Megyéért érem ezüst fokozatával tüntették ki. Szolgálati éve alapján 1972-ben a Bányász Szolgálati Érdemérem bronz, 1982-ben ezüst, 1986-ban arany fokozatában részesült. 2008-ban, Szent Borbála napon, posztumusz Bauxitbányászati Éremmel ismerték el munkásságát.

Nyugállományban

1990 decemberében, a Bauxitkutató Vállalat szervezeti átalakításának és látványos kapacitáscsökkenésének előestéjén, több más vezetőtársával együtt, 58 évesen, nyugállományba vonult. Azonban nyugdíjasként is figyelemmel kísérte a geológus szakma és a bauxitkutatás változásait. Lehetősége szerint eljárta a Földtani Társulat Közép- és észak-dunántúli Területi Szervezetének szaküléseire. A bauxitkutatásban jogutód Geoprospect Kft. megszűnése után tanácsaival segítette a Bakonyi Bauxitbánya Földtani és Bauxitkutatási Üzemének munkáját is.

A felelősséggel járó munka és a konfliktusok okozta stressz, látszólag nyugodt természete ellenére, kikezdték egészségét. Ennek magas vérnyomás, majd cukorbetegség, az 1970-es években infarktus lett az eredménye. Ezt, már nyugdíjasként, 2001-ben hátsófal infarktus követte. A fentiekhez járultak a gyerekkorból magával hozott izületi bántalmak, később lábtörés, majd csípő és térdkopás, szegecselés, protézis, melyek élete vége felé fokozatos járóképesség-csökkenéshez vezettek. Élete utolsó két évében már a lakásban is csak járókerettel tudott közlekedni. A mozgásképtelenség pedig tovább növelte érrendszeri betegségeinek kockázatát. Halálát hirtelen fellépő agyvérzés okozta.

Szerzőként KÁROLY Gyula nevét viseli nyolc publikáció, a kutatási tervek, programok, zárójelentések, tanulmányok egész sora. Ezek az Országos Földtani és Geofizikai Adattárban megtalálhatók.

Emlékét őrzik felesége, két lánya, három unokája és bauxitos kollégái.

Amíg élünk, nem felejtünk, Gyuszi!

TÓTH Kálmán

Nyomtatásban megjelent szakirodalmi munkássága

- DUDICH, E. & KÁROLY, GY. 1964: Subsurface geologic maps in Hungarian bauxite prospection. — *Travaux del'ICSOPA*, Zagreb, 1. 235–249.
- KÁROLY GY. & ORAVECZ J. 1966: A magyarországi bauxitfekvő képződmények vizsgálata. — *Bauxitföldtani Vándorgyűlés 1966.* szept.6.
- KÁROLY, GY., ORAVECZ, J., KOPEK, G. & DUDICH, E. 1970: Stratigraphic horizons of the footwall and hanging-wall formations of bauxite deposits in Hungary. — *MÁFI Évkönyv* 54/3, 95–107.
- SZANTNER, F., KNAUER, J., KÁROLY, GY., TÓTH, Á. & NYERGES, L. 1978: Latest results of karst-bauxite prospecting in Hungary and the geological-geophysical methods applied to prospect different depositional types. — *Proc. 4th Congr. ICSOPA, Athens*, 1, 841–860.
- KÁROLY GY., BAROSS G., MÁTÉFI T. & MOLNÁR P. 1980: Bauxitkutatási eredmények, további feladatok. — *A „Bauxitkutatási Szakmai Napok” előadásai, Balatonalmádi 1980. IX. 19–20.* Bauxitkutató Vállalat alkalmi kiadványa.
- SZANTNER, F., SZABÓ, E. & KÁROLY, GY. 1981: Latest results of bauxite-geological research and prospecting in Hungary. — *Proc. of ICSOPA Symp., Tihany*, 237–257.
- VIZY B., KÁROLY GY., KNAUER J., TÓTH Á., BÁRDOSY GY. & FODOR B. 1985: A kutatási fázisok, ismeretességi kategóriák kérdései a bauxitkutatásban. — *Földtani Kutatás* 28/4, 13–22.
- BAROSS G., KÁROLY GY., NYERGES L., R. SZABÓ I. & SZAKÁLY Á. 1986: A Bauxitkutató Vállalat tevékenysége, a kutatások fontosabb eredményei és a további feladatok. — In: „60 éves Fejér megye bauxitbányászata”.